

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

European Charter for Equality

AVRUPA YEREL YAŞAMDA KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ ŞARTI

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)

2006 yılında Avrupa Belediyeler ve Bölge Konseyi Politika Komitesi tarafından kabul edilmiştir
2022 yılında Avrupa Belediyeler ve Bölge Konseyi Politika Komitesi tarafından değişiklikler yapılmıştır

Tüm hakları saklıdır © 2022 – CCRE CEMR

İletişim: charter@ccre-cemr.org

AVRUPA YEREL YAŞAMDA KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ ŞARTI

Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimlerin, yetkilerini kullanmak ve ortaklıklar oluşturmak suretiyle vatandaşları için daha fazla eşitliği hayata geçirilmesine yönelik taahhütlerini içeren Şart

GİRİŞ

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı, Avrupa'da hizmet sunan tüm yerel ve bölgesel yönetimler için hazırlanmıştır. Yerel ve bölgesel yönetimler, Şart'a taraf olmaya, görevlerinin bir parçası olarak kadın-erkek eşitliği ilkesini hayata geçirmeyi kabul etmeye ve kendi yetki alanları dâhilinde Şart'ta belirtilen taahhütleri yerine getirmeye davet edilmektedir.

İmzacı tarafların ("İmzacı") her biri, söz konusu taahhütlerin yerine getirilmesini desteklemek maksadıyla, amaca uygun öncelikler, eylemler ve kaynaklar içeren bir Eşitlik Eylem Planı geliştirmek üzere çalışmalar yürütecektir.

Ayrıca, imzacı tarafların her biri, uygulamada gerçek eşitliğin hayata geçirilmesi için, kendi bölgesinde faaliyette bulunan tüm kurumlar ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyon sağlamayı taahhüt etmektedir.

İşbu Şart, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'nin (CEMR) üyeleri ve ortaklarıyla yürütmüş olduğu bir proje (2005-2006) çerçevesinde hazırlanmıştır (bkz. Teşekkür Bölümü). Proje, Topluluk Kadın-Erkek Eşitliği 5. Eylem Programı kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmiştir.

2011-2012 yıllarında, İsveç Hükümetinin İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SALAR) vasıtasıyla sağladığı kapsamlı destek sayesinde, çevrim içi bir İzleme Ajansı¹ kurulmuştur. İzleme Ajansı'nın, Şart'ın ele aldığı konularda zengin bir bilgi, rehberlik ve iyi uygulama örnekleri kaynağı olarak hizmet vermek suretiyle imzacı tarafların taahhütlerini yerine getirmesine yardımcı olması amaçlanmaktadır.

2014-2015 yıllarında, Şart'ın uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesine yardımcı olacak bir gösterge araç seti geliştirilmiştir.

¹ www.charter-equality.eu

Araç seti, Avrupa Komisyonu'nun desteklediği pilot bir proje kapsamında test edilmiştir.

2021 yılında, CEMR Daimî Eşitlik Komitesi, Şart'ı gözden geçirmek ve gerekirse güncellemek için harekete geçmiştir. Gerçekleştirilen çalışmanın ardından Komite, aşağıdakileri göz önünde bulundurarak Şart'ta değişiklik yapılmasına ihtiyaç olduğu sonucuna varmıştır:

- Şart'ın dilini iyileştirmek ve yazım kuralları ve anlatım açısından (editorial) metinde değişiklikler yapmak,
- Temel ilke olarak "always gender never gender alone" (toplumsal cinsiyet, tek başına bir anlam ifade etmez; ilgili diğer sosyolojik ve toplumsal kavramlarla birlikte sürekli göz önüne alınarak değerlendirilmelidir) odağını korurken Şart kapsamında birbiri ile bağlantılı alanları dikkate alma perspektifini açıklamak ve desteklemek,
- Kriz yönetimi ve sivil hazırlıkta toplumsal cinsiyet bakış açısını benimseme ihtiyacını dikkate almak ve internetin ve dijitalleşmenin hızlı gelişimi karşısında toplumsal cinsiyet bakış açısını bu alanlarda uygulamak gibi unsurlar içeren yeni maddeler şeklinde gibi müstakil eklemeler oluşturmak.

30. sayfada yeni maddelerden oluşan bir bölüm yer almaktadır. Mevcut Şart'a imzacı taraflar, bu değişikliklere riayet etmeye ve bunları onaylamaya ve ilgili hükümleri Avrupa Eşitlik Şartı uygulamalarına yansıtmaya davet edilmektedir. 2023 itibarıyla, her yeni imzacı taraf, hem Şart'ın orijinal metnini hem de 2022 yılında gerçekleştirilen değişiklikleri kabul edecektir.

2022 güncellemesi ve değişiklikleri, Avrupa Birliği'nin Vatandaşlık, Eşitlik, Haklar ve Değerler Programı kapsamında sağladığı fonlarla hayata geçirilmiştir.

ARKA PLAN

Kadın-erkek eşitliği, herkes için temel bir hak ve demokrasi için olmazsa olmaz bir değerdir. Bu hakkın hayata geçirilmesi için kanunen tanınmasının yanı sıra yaşamın her alanında (politik, ekonomik, sosyal ve kültürel) etkili şekilde uygulanması gerekmektedir.

Bu hakkın resmen tanındığı sayısız örneğe ve kaydedilen ilerlemeye rağmen günlük yaşamda kadın-erkek eşitliği halen gerçekleşmemiştir. Kadınlar ve erkekler uygulamada aynı haklardan yararlanamamaktadır. Sosyal, politik, ekonomik ve kültürel eşitsizlikler devam etmekte, örneğin ücret eşitsizliği ve siyasette yetersiz temsil hâlâ bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söz konusu eşitsizlikler; ailede, eğitimde, kültürde, medyada, iş dünyasında ve toplumsal yapılanmada mevcut kalıp yargılara dayanan sosyal kurguların sonucudur. Yeni bir yaklaşım benimsemek ve yapısal değişiklikler gerçekleştirmek suretiyle harekete geçilebilecek pek çok alan mevcuttur.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Avrupa Birliği Yönetişimi

Kadın-erkek eşitliği, Avrupa Birliği'nin ve Avrupa Ekonomik Alanı'nın kuruluş ilkelerinden biridir. Kadın-erkek eşitliğinin geçmişi, "eşit işe eşit ücret" ilkesinin benimsendiği 1957 tarihli Roma Antlaşması'na dayanmaktadır.

İnsanlara en yakın yönetim katmanı olan yerel ve bölgesel yönetimler, eşitsizliklerin devam etmesi ve artması ile mücadelede ve gerçek manada eşitlikçi bir toplum oluşturulmasında en uygun yapıyı temsil etmektedir. Bu yönetim yapıları, sahip oldukları yetkiler ve farklı aktörlerle yapacak-

ları iş birlikleriyle, kadın-erkek eşitliği lehine somut eylemler gerçekleştirebilirler.

Yerindelik ilkesi² de kadınların ve erkeklerin eşitlik haklarının uygulanmasında özel bir önem taşımaktadır. Bu ilke, Avrupa, ulusal, bölgesel ve yerel olmak üzere tüm yönetim seviyelerine uygulanır. Avrupa'daki bölgesel ve yerel yönetimlerin çok farklı alanlarda sorumlulukları mevcuttur ve bu sorumlulukların her biri, hizmet götördükleri nüfusun günlük yaşamını eşitliğin geliştirilmesi anlamında olumlu yönde etkileyecek bir rol üstlenebilir ve üstlenmelidir.

Yerel ve bölgesel özerk yönetim ilkesi ise yerindelik ilkesiyle yakından bağlantılıdır. Avrupa Konseyi'nin 1985 tarihli Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa devletlerinin büyük çoğunluğu tarafından imzalanmış ve onaylanmıştır. Söz konusu Şart, "yerel yönetimlerin, kanunlarla belirtilen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve olanağı olduğu" ilkesine vurgu yapmaktadır. Eşitlik hakkının uygulanması ve geliştirilmesi de, yerel yönetimlerin özerkliği kavramının ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir.

Yerel veya bölgesel demokrasi; toplu konut, güvenlik, toplu taşıma, çalışma hayatı ya da sağlık gibi günlük yaşamın en somut alanlarında en uygun tercihlerin yapılabilmesine imkân vermemelidir.

Ayrıca kadınların, yerel ve bölgesel politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasına tam katılımları, kadınların yaşam deneyimleri, becerileri ve yaratıcılıklarını görmezden gelmek yerine dikkate almak anlamına gelecektir.

² Avrupa Birliği Antlaşması'nın 5. maddesinde belirtildiği üzere, bu ilke, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde alınan tedbirlerden daha etkili olmadıkça AB'nin (kendini münhasır yetkisine giren alanlar dışında) hareket etmemesi anlamına gelmektedir.

Eşitliğe dayalı bir toplumda yaşanması arzu ediliyorsa yerel ve bölgesel yönetimlerin toplumsal cinsiyet boyutunu politika, örgüt yapıları ve uygulamalarında tam olarak dikkate almaları büyük önem taşımaktadır. Gerçek anlamda kadın-erkek eşitliği bugünün ve yarının dünyasında ekonomik ve toplumsal başarımız için önemli bir mesele olup sadece Avrupa düzeyinde veya ulusal düzeyde değil, bölgelerimiz, kentlerimiz ve yerel topluluklarımız için de son derece önemlidir.

CEMR ve Yerel/Bölgesel Cinsiyet Eşitliği

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi, 1980 yılından bu yana Daimî Eşitlik Komitesi³ ile birlikte kadın-erkek eşitliğinin yerel ve bölgesel düzeyde geliştirilmesi amacıyla aktif olarak çalışmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda, Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimler için CEMR tarafından 2005 yılında somut araçlardan biri olarak Eşitlikçi Kent Projesi hayata geçirilmiştir. Eşitlikçi Kent Projesi, belli Avrupa kentlerindeki ve belediyelerindeki iyi uygulamaları saptamak suretiyle yerel ve bölgesel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulanması için ilk metodolojiyi ortaya koymaktadır. 2022 itibarıyla güncellenen bu Şart, söz konusu çalışmaya dayanmaktadır.

Yerel yönetimde kadınların temsiline odaklanan ilk CEMR çalışması 1998 yılında yayımlanmış, izleme verilerinin yer aldığı ikinci baskı 2008 yılında yayımlanmış ve daha sonra 2019 yılında güncellenmiş ve 40 Avrupa ülkesindeki tüm karar alma seviyelerinin incelemesini içerecek şekilde genişletilmiştir. Kadın siyasetçilerin ve liderlerin oranı yıllar içinde artmakla birlikte birbirini takip eden her çalışma siyasi katılım, temsil ve nüfuz bakımından toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesi yönündeki çalışmaların sürdürülmesi gerektiğini göstermiştir.

Yerel ve bölgesel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesindeki rolü, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği⁴ (IULA) tarafından 1998 yılında kabul edilen "Yerel Yönetimlerde Kadın" Bildirisinde de vurgulanmıştır. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı da kadın-erkek eşitliğini temel amaçlarından biri olarak desteklemeye devam etmektedir.

³ Eskiden CEMR Kadın Komitesi olarak adlandırılan yerel ve bölgesel yönetimlerin seçilmiş temsilcileri.

⁴ Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği ve Birleşmiş Kentler Örgütü, 2000'li yılların başında birleştikten sonra Birleşmiş Şehirler ve Yerel Yönetimler adlı yeni bir kuruluşun oluşmasının ardından ortadan kalkmıştır.

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

CEDAW: Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

CEMR: Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi

CSE: Kapsamlı Cinsellik Eğitimi

TCDS: Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

ICT: Bilgi ve İletişim Teknolojisi

LRG'ler: Yerel ve Bölgesel Yönetimler SKA: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

STEM: Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik

ÖNSÖZ

Avrupa'da hizmet sunan yerel ve bölgesel yönetimleri temsil eden Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi, üyeleri ve ortakları ile iş birliğinde;

Avrupa Topluluğu ve Birliği'nin, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadele dâhil olacak şekilde, temel hak ve özgürlükler temelinde kurulduğunu ve Avrupa mevzuatının, Avrupa'da bu alanda kaydedilen ilerlemenin temelini teşkil ettiğini **hatırlatarak**,

İnsan hakları, kadın-erkek eşitliği ve ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin uluslararası ve Avrupa yasal çerçevelerini ve özellikle;

- İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (1948),
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (1979),
- Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu (1995),
- Karar alma süreçlerine kadın ve erkeklerin dengeli katılımına ilişkin AB Konseyi Tavsiye Kararı (1996),
- 2000 Yılı 23. Özel Genel Kurul Toplantısında Alınan Kararlar (Pekin +5),
- Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği'nin Yerel Yönetimlerde Kadınlara İlişkin Dünya Bildirgesi (1998),
- AB Konseyi'nin istihdam ve meslekte eşit muamele ile ilgili genel bir çerçeve oluşturan 27 Kasım 2000 tarih ve 2000/78/EC sayılı Direktifi,
- BM Güvenlik Konseyi'nin Kadınlar, Barış ve Güvenlik ile ilgili 1325 sayılı Kararı (2000),
- Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (2000),
- Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İs-

tanbul Sözleşmesi, 2011 yılında kabul edilmiştir),

- BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, özellikle Amaç 5 (2015),
- Avrupa Sosyal Haklar Sütunu (2017 yılında yasalaşmıştır),
- Nesiller Boyu Eşitlik Küresel Hızlandırma Planı'nı (2021) göz önünde bulundurarak,

Avrupa Konseyi'nin, insan hakları, kadın-erkek eşitliği ve yerel özerk yönetimin geliştirilmesine katkısına **dikkat çekerek,**

Kadın-erkek eşitliğinin hayata geçirilebilmesi için doğrudan eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, dolaylı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması ve eşitlikçi ve demokratik siyasi, yasal ve toplumsal yapılar oluşturulması olmak üzere birbirini tamamlayan nitelikte üç alanda harekete geçme iradesinin gerekli olduğunu **göz önünde bulundurarak,**

Eşitlik hakkının hukuki olarak tanınması ile gerçekte ve etkili uygulanması arasındaki süregelen çelişkilerin varlığından **esef duyarak,**

Avrupa'da yerel ve bölgesel yönetimlerin vatandaşları için tüm sorumluluk alanlarında başta kadın-erkek eşitliği olmak üzere eşitlik hakkının uygulanmasında son derece önemli bir rol oynadığını ve oynaması gerektiğini **dikkate alarak,**

Karar alma süreçleri ve liderlik pozisyonlarında kadınların ve erkeklerin dengeli katılımlarının ve temsillerinin demokrasi, ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma için temel teşkil ettiğini **dikkate alarak,**

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı hazırlamış olup Avrupa'daki yerel ve bölgesel yönetimleri işbu Şart'ı imzalamaya ve hükümlerini uygulamaya davet etmektedir.

BÖLÜM I

İlkeler

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı imzalayan taraflar, yapılan her türlü çalışmanın aşağıda belirtilen temel ilkelere dayandığı konusunda mutabıktır:

Sayfa 1. Kadın-erkek eşitliği temel bir haktır

Yerel ve bölgesel yönetimler söz konusu hakkı tüm sorumluluk alanları dâhilinde uygulamakla yükümlüdürler. Bu, ister doğrudan ister dolaylı olsun her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması yükümlülüğünü de içerir.

Sayfa 2. Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için çoklu ve kesişimsel ayrımcılık ve dezavantaj biçimlerinin ele alınması gerekmektedir

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanabilmesi için, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesine yönelik çabaların; cinsiyet, ırk, ten rengi, etnik ve sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, azınlık mensubu olma, mülkiyet, doğum, engellilik, yaş veya cinsel yönelim gibi diğer faktörlerle nasıl etkileştiğini kapsamlı, sistematik ve yapısal bir bakış açısıyla dikkate alması ve değerlendirmesi gerekmektedir.⁵

Sayfa 3. Kadınların ve erkeklerin karar alma süreçlerine dengeli katımları demokratik bir toplum için ön koşuldur

Kadın-erkek eşitliği hakkı gereği yerel ve bölgesel yönetimler, uygun tüm tedbirleri almak ve gerekli tüm stratejileri uygulamak suretiyle, karar alma süreçlerinin tüm kademelerinde kadınların ve erkeklerin dengeli katılımını ve temsilini sağlamakla yükümlüdür.

Sayfa 4. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ortadan kaldırılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında büyük önem taşımaktadır

Yerel ve bölgesel yönetimler, kadınların statüleri ve yaşam koşullarına dair eşitsizliklerin temelinde yatan ve kadınların ve erkeklerin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamdaki rollerinin eşit olmayan koşullarda değerlendirilmesine yol açan kalıp yargıların ve engellerin ortadan kaldırılmasını teşvik etmeli ve bu yönde çalışmalıdır.

Sayfa 5. Toplumsal cinsiyet bakış açısının yerel ve bölgesel yönetimlerin tüm faaliyetlerine dâhil edilmesi, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi için elzemdir

Yerel nüfusun yaşamını etkileyen politikaların, yöntemlerin ve araçların geliştirilmesi aşamalarında, "toplumsal cinsiyet değerlendirmeleri"⁶, "toplumsal cinsiyet denetimleri"⁷, "toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara dâhil

⁵ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, Madde 21.

⁶ Toplumsal cinsiyet değerlendirmesi: "Belirli bir politika teklifinin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini veya sonuçlarını tespit etmek ve değerlendirmek için taramaya yönelik politika aracı. Bu sayede bu dengesizlikler teklif onaylanmadan önce giderilebilir." (Kaynak: Avrupa Konseyi [2011]. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Sözleşme ve Açıklama Bildirisi. Avrupa Konseyi Ant-laşması Seri No 210.)

⁷ Toplumsal cinsiyet denetimi: "Politikalarda, programlarda, organizasyon yapılarında ve işlemlerde (karar alma süreçleri dâhil) ve ilgili bütçelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin ne ölçüde kurumsallaştırıldığı değerlendirilmesi." (Kaynak: Avrupa Konseyi – İnsan Hakları ve Hukuki İşler Genel Müdürlüğü [2009]. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Pratik Uygulama. El kitabı, Sheila Quinn tarafından hazırlanmıştır.)

edilmesi”⁸ ve “toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme”⁹ gibi teknikler uygulanarak toplumsal cinsiyet bakış açısı dikkate alınmalıdır. Bu amaçla, farklı kadın gruplarının yerel yaşam deneyimleri, hayat ve çalışma koşulları analiz edilmeli ve dikkate alınmalıdır.

Sayfa 6. Amaca uygun şekilde oluşturulan ve finanse edilen eylem planları ve programlar, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesinde temel araçlardır.

Yerel ve bölgesel yönetimler, eşitlik eylem planları ve programları hazırlamalı ve bunların uygulanması için uygun finansal kaynağı ve insan kaynağını tahsis etmelidir.

Bu ilkeler, aşağıda Bölüm III’te belirtilen maddeler için temel teşkil etmektedir.

8 Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara dâhil edilmesi: “Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara dâhil edilmesi, mevzuat, politikalar veya programlar ve her alan ve düzeyde planlanan tüm eylemlerin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi sürecidir. Kadınların ve erkeklerin hizmetlerden eşit faydalanmalarını sağlamak ve eşitsizliklerin devam etmesini önlemek için tüm siyasi, ekonomik ve toplumsal alanlardaki politika ve programların tasarımı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinin ayrılmaz bir boyutu olarak kadınların ve erkeklerin endişelerini ve deneyimlerini birleştirme stratejisidir. Burada nihai amaç, toplumsal cinsiyet eşitliğini hayata geçirmektedir. (Kaynak: Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Sözlüğü ve Eş Anlamlılar Sözlüğü)

9 Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme: “Bütçelerin toplumsal cinsiyet temelinde değerlendirilmesini, bütçe sürecinin tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet bakış açısının dâhil edilmesini ve gelir ve giderlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirecek biçimde yeniden yapılandırılmasını kapsar.” (Kaynak: Avrupa Konseyi, 2009)

BÖLÜM II

Şartın Uygulanması ve İlgili Taahhütler

İmzacı taraflar, Şart'ın hükümlerinin yerine getirilmesi amacıyla aşağıdakileri gerçekleştirmeyi taahhüt ederler:

- (1) İmzacı taraflar, Şart'ın imzalanmasını takip eden makul bir sürede (iki yılı geçmemek kaydıyla), daha sonra uygulanmak üzere bir "Eşitlik Eylem Planı" hazırlayacak ve kabul edecektir.
- (2) Eşitlik Eylem Planı, imzacı tarafın Şart'ı ve ilgili taahhütlerini uygulayabilmesi için belirlediği hedefleri ve öncelikleri, planlanan her türlü tedbiri ve tahsis edeceği kaynakları ortaya koyar. Plan, aynı zamanda, uygulama için önerilen takvime dair bilgiler içerir. İmzacı tarafın hâlihazırda bir Eşitlik Eylem Planı'nın olması durumunda söz konusu Plan gözden geçirilerek içeriğinin işbu Şart'ta yer alan tüm hususların yanı sıra 2022 yılında eklenen 31 ila 39 arasındaki maddeleri de içermesi sağlanır.
- (3) Her imzacı taraf Eşitlik Eylem Planı'nı kabul edip onaylamadan önce geniş katılımlı bir istişare süreci yürütecek ve kabul sonrası Plan'ın ilgili tüm taraflarla paylaşılmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde, Plan'ın uygulanmasına dair kaydedilen ilerleme kamuoyuna düzenli olarak raporlanacaktır.
- (4) Her imzacı taraf, şartlar gerektirdiğinde, Eşitlik Eylem Planı'nı gözden geçirecek ve takip eden her dönem için ilave bir Plan hazırlayacaktır.
- (5) Her imzacı taraf, işbu Şart'ın uygulanmasında kaydedilen ilerlemenin değerlendirilmesine imkân verecek uygun bir değerlendirme sistemiyle iş birliği yapmayı¹⁰ ve Avrupa genelindeki yerel ve bölgesel yönetimlerle daha fazla kadın-erkek eşitliği sağlamanın etkili yolları konusunda karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmayı taahhüt eder. Bu kapsamda, imzacı taraflar Eşitlik Eylem Planı'nı ve ilgili diğer materyalleri kamuoyu ile paylaşır.
- (6) Her imzacı taraf, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'ni, ilgili tarihi de belirtmek suretiyle Şart'ı imzaladığı hususunda yazılı olarak bilgilendirir ve Şart ve uygulamasıyla ilgili ileride gerçekleştirilecek iş birliği için belirlediği irtibat noktasını belirtir.

¹⁰ <https://bit.ly/IndicatorToolEN>

BÖLÜM III

Demokratik Hesap Verebilirlik

Madde 1- Politik Taahhüt

- (1) İmzacı taraf, kadınların ve erkeklerin eşit olma hakkının demokrasinin temel bir ön koşulu olduğunu ve demokratik bir toplumda, kadınların sahip oldukları beceri, bilgi, deneyim ve yaratıcılıkların görmezden gelinemeyeceğini kabul edilir. Bu amaçla imzacı taraf, farklı sosyal çevrelerden ve yaş gruplarından kadınların, eşitlik temelinde, politik ve kamusal karar alma süreçlerinin her aşamasına dâhil olmalarını, katılmalarını ve temsil edilmelerini temin eder.
- (2) İmzacı taraf, hizmet götürdüğü nüfusun ve yerleşimin refahını geliştirme sorumluluğuyla demokratik yollardan seçilmiş organ olarak, faaliyet alanları dâhilinde söz konusu hakkın kullanılması ve geliştirilmesi için gerekli tüm çabayı sarf edecektir. - hizmet ve fon sağlayıcısı, planlayıcısı ve düzenleyici olarak Yerel organlar; işveren sıfatıyla belirtilen hususların rollerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul eder.

Siyasi Rol

Madde 2- Siyasi Temsil

- (1) İmzacı taraf, kadınların ve erkeklerin oy kullanma, aday olma, seçilme ve seçilmiş görevlerde bulunma açısından eşit haklara sahip olduğunu kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, politikaların oluşturulması ve uygulanması, kamu görevlerinde bulunma ve yönetimin tüm seviyelerinde kamu görevlerini yerine getirme hususlarında kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduklarını kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, seçimle iş başına gelinen ve kamusal tüm karar alma organlarında dengeli temsil ilkesini kabul eder.
- (4) İmzacı taraf, yukarıda bahsi geçen haklar ve ilkeleri desteklemek üzere aşağıdakiler dâhil tüm makul tedbirleri almayı taahhüt eder:
  - Kadınları, seçme ve seçilme haklarını kullanmaya ve kamu görevlerinde bulunmak için aday olmaya teşvik etmek,
  - Siyasi partileri ve grupları, kadınların ve erkeklerin dengeli temsili ilkesini benimsemeye ve bu ilkeyi uygulamaya teşvik etmek,
  - Bu amaçla, siyasi partileri ve grupları tüm hukuki yollara başvurarak, uygun hallerde kota uygulamak suretiyle, aday olan ve dolayısıyla muhtemelen daha sonra seçilecek kadın sayısını artıracak nitelikte çalışmalar yapmaya teşvik etmek,
  - Kendi iş yapma standartlarını ve usullerini düzenlemek suretiyle potansiyel adayların ve seçilmiş temsilcilerin kalıplaşmış davranışlar ve dilden veya tacizden olumsuz etkilenmelerinin önüne geçmek,
  - Seçilmiş temsilcilerin özel temsilcilerin, özel hayatları, iş

hayatları ve kamusal yaşamlarını dengeleyebilecekleri tedbirler sosyal hayatları arasında denge sağlamalarına yardımcı olan tedbirleri hayata geçirmek. Örneğin; çalışma, mesai saatlerinin ve, çalışma yöntemlerinin düzenlenmesi ve bakmakla yükümlü olunan kişiler için kişilere yönelik bakım hizmetlerinin elverişli olması gibi, seçilmiş temsilcilerin tam katılımlarını sağlayacak tedbirler; şekilde düzenlenmesi sağlanabilir.

- (5) İmzacı taraf, dengeli temsil ilkesini, kendi karar alma ve istişare organlarında ve dış organlara yapılan atamalarda uygulamayı ve bu ilkeyi geliştirmek üzere çalışmayı taahhüt eder.

Bununla birlikte, mevcut durumda kadınların ve erkeklerin dengeli temsili ilkesinin hayata geçirilemediği hâllerde, imzacı taraf, yukarıdaki hükmü, azınlıktaki cinsiyet grubu için mevcut toplumsal cinsiyet dengesinden daha aleyhte bir durum yaratmayacak biçimde uygulayacaktır.

- (6) İmzacı taraf, ayrıca, temsilci atadığı veya seçtiği hiçbir kamusal veya siyasi makamı, kalıp yargılar nedeniyle, gerek prensipte gerekse uygulamada, tek bir cinsiyetle kısıtlamamayı veya tek bir cinsiyete ayrılmış gibi algılamamayı taahhüt eder.

Madde 3- Siyasi ve Sivil Hayata Katılım

- (1) İmzacı taraf, vatandaşların kamu işlerinin yürütülmesine katılımlarının, temel bir demokratik ilke olduğunu ve kadınların ve erkeklerin bölgelerindeki, belediyelerindeki ve topluluklarındaki yönetim süreçlerine ve kamusal yaşama eşit katılım hakkına sahip olduklarını kabul eder.

- (2) Toplulukta var olan işleyiş ve sorunların çözümüne dâhil olmak için mevcut olan farklı katılım biçimleriyle ilgili olarak imzacı taraf; kadınların ve erkeklerin, istişare komiteleri, mahalle konseyleri, e-katılım veya katılımcı planlama süreçleri gibi yollarla kamusal yaşama uygulamada eşit katılımlarını sağlamayı taahhüt eder.

Mevcut katılım yollarının eşitliği sağlamadığı hallerde imzacı taraf yeni yöntemler geliştirme ve denemekle yükümlüdür.

- (3) İmzacı taraf, politik ve sivil yaşamda toplumun tüm kesimlerinden kadınların ve erkeklerin, bilhassa da aksi takdirde dışlanabilecek azınlık gruplarına mensup kadınlar ve erkeklerin aktif katılımlarını geliştirmekle yükümlüdür.

Madde 4- Eşitlik için Taahhüt

(1) İmzacı taraf, topluluğun ve yerleşim bölgesinin demokratik lideri ve temsilcisi olarak, yerel yaşamda kadın-erkek eşitliğinin hayata geçirilmesi için kamuoyu nezdinde resmî bir taahhütte bulunmalı, aşağıdaki çalışmaları gerçekleştirmelidir:

- Üst düzey temsilciler organı tarafından görüşülüp kabul edildikten sonra Şart'ın imzacı tarafça imzalandığının duyurulması,
- Şart kapsamındaki taahhütlerin yerine getirileceğinin duyurulması ve bu amaçla geliştirilen gösterge niteliğindeki araç setini kullanmak suretiyle Eşitlik Eylem Planı'nın uygulanmasında kaydedilen ilerlemenin düzenli şekilde kamuoyuna raporlanması,
- İmzacı tarafın ve temsilcilerinin, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda iyi davranış standartlarına riayet edileceği ve bu standartların destekleneceği hususunda taahhütte bulunması.

(2) İmzacı taraf, demokratik yetkilerini kullanmak suretiyle diğer siyasi kurumları ve kamu kurumlarını, özel kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarını uygulamada kadın-erkek eşitliği hakkını temin edecek davranış biçimleri gerçekleştirmeye teşvik edecektir.

Madde 5- Eşitliği Geliştirmek için Ortaklarla Çalışma

(1) İmzacı taraf, yaşamın her alanında kadınlar ile erkekler arasında daha fazla eşitliği teşvik etmek için başta sosyal ortaklar, kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve yönetimin diğer seviyeleri olmak üzere kamu sektörü ve özel sektörden tüm ortaklarla iş birliği yapmayı taahhüt eder.

(2) İmzacı taraf, Eşitlik Eylem Planlarının oluşturulması ve değerlendirilmesi ve eşitlikle alakalı diğer önemli konularda, sosyal ortakları dâhil olmak üzere ortak kurum ve kuruluşlarına danışır.

Madde 6- Kalıp Yargılarla Mücadele

- (1) İmzacı taraf, cinsiyetlerden birinin üstün ya da değersiz olduğu fikrine dayalı ön yargılar, uygulamalar, dil ve tasvirlerin kullanımı ve kadın ve erkeğin kalıplaşmış rolleriyle mücadele etmeyi ve mümkün olduğu derecede bunların önüne geçmeyi taahhüt eder.
- (2) Bu amaçla, imzacı taraf, kamuoyuna yönelik ve kurum içinde yürüttüğü iletişim faaliyetlerinin söz konusu taahhütle uyumlu olmasını ve olumlu toplumsal cinsiyet imgeleri ve örneklerinin ön plana çıkarılmasını sağlayacaktır.
- (3) İmzacı taraf, ayrıca, eğitim ve benzeri araçlara başvurarak bilinçsiz ön yargının, kalıp yargılarla ilgili tutumların ve davranışların belirlenmesi ve ortadan kaldırılmasında personelinin de devreye sokacak ve konuya ilişkin davranış standartları ortaya koyacaktır.

İmzacı taraf, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının kadın-erkek eşitliğinin sağlanması üzerindeki olumsuz etkisine dair farkındalık faaliyetleri ve kampanyaları yürütecektir.

Madde 7- İyi İdare ve İstişare

- (1) İmzacı taraf, kadınların ve erkeklerin, yaşadıkları sorunların eşit, tarafsız, adil ve makul sürede ele alınması hususunda eşit haklara sahip olduklarını kabul eder. Bu bağlamda aşağıdaki hususları dikkate alır:
  - Bireyleri olumsuz etkileyebilecek bireysel bir karar öncesinde bireyin sesini duyurma hakkını kullanması,
  - Yönetimin aldığı kararların gerekçelerini paylaşma sorumluluğu,
  - Bireyleri etkileyen hususlarda ilgili bilgilere erişim hakkının tanınması.
- (2) İmzacı taraf, her türlü yetkisini kullanırken, politikaların şekillendirilmesi aşamasında etkilenen tüm taraflarla istişarede bulunulması durumunda, politikaların niteliğinin ve karar alma süreçlerinin iyileşebileceğini; kadınlar ve erkeklere, uygulamada, ilgili bilgilere eşit erişim hakkı ve görüşlerini paylaşmak için eşit fırsatlar verilmesinin esas olduğunu kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, dolayısıyla, ihtiyaç halinde aşağıdaki adımları hayata geçirmeyi taahhüt eder:
  - Bilgi sağlamaya yönelik her türlü sistemin, bilgi ve iletişim teknolojilerine farklı ölçüde erişim olanağı dâhil olmak üzere, farklı kadın ve erkek gruplarının ihtiyaçlarını dikkate almasının sağlayacaktır,
  - İstişarenin gerçekleştiği ortamlarda, bu sürecin aksi takdirde seslerini duyurmada yetersizlik yaşayacak tarafların istişare sürecine eşit katılımını sağlaması ve bunun gerçekleşmesi için mevzuatta öngörülen pozitif eylemlerinin gerçekleştirilmesi,

- Uygun olduğu hallerde kadınlara yönelik ek istişare faaliyetleri gerçekleştirilmesi.

Genel Eşitlik Çerçevesi

Madde 8- Genel Taahhüt

- (1) İmzacı taraf, her türlü yetkisini kullanırken, kadın- erkek eşitliği ile ilgili hakları ve ilkeleri tanıyacak, bunlara riayet edecek ve geliştirecek, ayrıca toplumsal cinsiyet kaynaklı dezavantaj ve ayrımcılıkla mücadele edecektir.
- (2) Bu bölümde belirtilen taahhütler veya ilgili hususlar, ancak yasal yetkileri dâhilinde olması halinde İmzacı taraf için bağlayıcıdır.

Madde 9- Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmesi

- (1) İmzacı taraf, görev alanına giren her konuda, bu maddede belirtildiği şekilde toplumsal cinsiyet değerlendirmesi yürütmeyi taahhüt eder.
- (2) Bu amaçla, imzacı taraf, öncelikleri, kaynakları ve çalışma takvimi doğrultusunda, toplumsal cinsiyet değerlendirmelerinin uygulanması için bir program hazırlamayı ve söz konusu programı, Eşitlik Eylem Planı'nda dikkate almayı taahhüt eder.
- (3) Toplumsal cinsiyet değerlendirmesi aşağıdaki adımları kapsar:
- Mevcut politikaları, usulleri, uygulamaları, kullanma örüntülerini ve hacimlerini gözden geçirmek suretiyle bunların adil veya ayrımcı olup olmadıklarını, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına dayanıp dayanmadığını ve kadınların ve erkeklerin herhangi bir özel ihtiyacını dik-

kate alıp almadıklarını değerlendirmek,

- Finansal ve diğer kaynakların, yukarıdaki amaçlar için ne şekilde tahsis edildiğini gözden geçirmek,
- Söz konusu değerlendirme çalışmaları neticesinde ortaya çıkabilecek konuları çözümlmek amacıyla öncelikleri ve ihtiyaç halinde hedefleri belirlemek ve hizmet sunumunda gözle görülebilir iyileştirmeler yapmak,
- Yeni veya değişiklik yapılacak politikalara, usullere ve kaynak tahsisindeki değişikliklere dair tüm önemli tekliflerin, başlangıç aşamasında değerlendirilmesi suretiyle kadınlar ve erkekler üzerindeki potansiyel etkilerini belirlemek ve nihai kararları değerlendirmeler neticesinde almak,
- Çoklu ve kesişimsel ayrımcılık veya dezavantajlılık mağduru bireylerin ihtiyaçları veya menfaatlerini dikkate almak.

Madde 10- Çoklu ve Kesişimsel Ayrımcılık veya Deza- vantajlılık

- (1) İmzacı taraf, cinsiyetin yanı sıra ırk, ten rengi, etnik ve sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, azınlık mensubu olma, mülkiyet, doğum, engellilik, yaş veya cinsel yönelime dayalı her türlü ayrımcılığın yasak olduğunu kabul eder.
- (2) Ayrıca, söz konusu yasalara rağmen birçok kadın ve erkeğin, sosyoekonomik dezavantajlar dâhil olmak üzere çoklu ve kesişimsel ayrımcılık veya dezavantajlılık mağduru olduğunu ve bu durumun, bireylerin işbu Şart'ta belirtilen veya atıfta bulunulan diğer haklarını kullanmalarını doğrudan etkilediğini kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, her türlü yetkisini kullanırken, çoklu ve kesişimsel ayrımcılık veya dezavantajlılıkla mücadele etmek amacıyla tüm makul tedbirleri almayı taahhüt eder. Bu bağlamda alınacak tedbirler arasında aşağıdaki hususlar da yer almaktadır:
  - Çoklu ve kesişimsel ayrımcılık veya dezavantajlılık ile bağlantılı hususların Eşitlik Eylem Planı'nda ve toplumsal cinsiyet değerlendirmelerinde dikkate alınmasını sağlamak,
  - İşbu Şart kapsamındaki diğer maddeler doğrultusunda yapılan çalışmalar ve alınan tedbirlerde çoklu ve kesişimsel ayrımcılık veya dezavantajlılık kaynaklı sorunların dikkate alınmasını sağlamak,
  - Kalıp yargılarla mücadele edilmesi ve çoklu ve kesişimsel ayrımcılık veya dezavantajlılık mağduru olabilecek kadınlar ve erkekler için eşit muamelenin geliştirilmesi amacıyla kamuoyuna yönelik bilgilendirme kampanyaları yürütmek.
  - Göçmen kadınların ve erkeklerin spesifik ihtiyaçlarının karşılanması için özel tedbirler almak.

İşveren Rolü

Madde 11- İşyerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- (1) İmzacı taraf, işveren rolü çerçevesinde, çalışma yaşamının organize edilmesi ve çalışma koşulları dâhil olmak üzere kadınların ve erkeklerin istihdamın her alanında eşit haklara sahip olduklarını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf iş hayatı, sosyal hayat ve özel hayat arasında denge sağlanması hakkını ve iş yerinde insanlık onuru ve güvenliğinin temini hakkını kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, yukarıda bahsi geçen hakların desteklenmesi için yasal yetkileri kapsamında pozitif eylemler dâhil olmak üzere gerekli tüm tedbirleri almayı taahhüt eder.
- (4) Madde 3'te atıfta bulunulan tedbirler aşağıdakileri de kapsar:
  - (a) Kendi yapısı içinde istihdamla ilgili politikaların ve usullerin gözden geçirilmesi ve makul bir zaman diliminde eşitsizliklerin çözümü için Eşitlik Eylem Planı'nda "istihdam" başlığının oluşturulması ve uygulanması. Bu bağlamda dikkate alınacak hususlar şu şekildedir:
    - Eşit değerdeki iş için eşit ücret dâhil olmak üzere eşit ücret,
    - Ücretlendirme, ücret, ödeme sistemleri ve emeklilik haklarının gözden geçirilmesine yönelik hükümler,
    - Adil ve şeffaf terfi ve kariyer geliştirme fırsatlarının temini için gerekli tedbirlerin alınması,
    - Bilhassa üst düzey yönetim kademelerindeki muhtemel dengesiz dağılımla mücadele etmek için kadınların ve erkeklerin her düzeyde dengeli temsiline yönelik tedbirlerin alınması,
    - Meslek seçimi ve icrasında her türlü cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele edilmesi ve çalışanları, geleneksel

olmayan meslekleri tercih etmek üzere cesaretlendirecek tedbirler alınması,

- Adil işe alım usullerini temin edecek tedbirler alınması,
  - Uygun, sağlıklı ve güvenli çalışma koşulları temin edilmesi.
- (b) Her türlü istişare veya toplu sözleşme yapısında kadınların ve erkeklerin dengeli katılımlarının temini için çalışanlar ve işçi sendikalarıyla istişarede bulunulması.
- (c) Bu tür davranışların kabul edilemez olduğunu açık bir şekilde belirterek, farkındalık oluşturarak ve mağdurları destekleyerek uzaktan çalışırken çevrim içi dâhil olmak üzere iş yerinde her türlü istismar, cinsel taciz veya şiddete karşı olunduğunun açıkça beyan edilmesi,
- (d) Kuruluşun her düzeyinde yerel halkın sosyal, ekonomik ve kültürel çeşitliliğini yansıtan bir iş gücünün oluşturulması,
- (e) Aşağıdaki tedbirlerin hayata geçirilmesi suretiyle iş hayatı, sosyal hayat ve özel hayat arasında denge sağlanması:
- Uygun olması halinde, mesai saatlerinin düzenlenmesi ve bakmakla yükümlü olunan kişiler için bakım hizmetlerinin sağlanması gibi politikaların, uygun olduğu hallerde, hayata geçirilmesi;
  - Erkeklerin, ebeveyn izni dâhil olmak üzere, bakmakla yükümlü olunan kişilerle ilgili izin haklarını kullanmaya teşvik edilmesi.

Kamu İhaleleri ve Sözleşmeleri

Madde 12- Kamu İhaleleri ve Sözleşmeleri

- (1) İmzacı taraf, ürün tedariki, hizmet sunumu veya bayındırlık işlerinin yürütülmesi dâhil olmak üzere kamu ihalelerine dair görevlerinin ve yükümlülüklerinin ifasında kadın-erkek eşitliğini stratejik olarak geliştirme sorumluluğunun olduğunu kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, kanunen halen kendisinin sorumlu olduğu kamu için önemli bir hizmetin, başka bir tüzel kişiliğe ihale edildiği hallerde söz konusu sorumluluğun daha da önem kazandığını kabul eder. Bu durumlarda, ihaleyi alan tüzel kişiliğin (mülkiyet biçimine bakılmaksızın) kadın-erkek eşitliğini temin etme ve geliştirme sorumluluğu, hizmetin doğrudan imzacı tarafça sunulması halinde olacağı şekilde temin edilmelidir.
- (3) İmzacı taraf, bu bağlamda, aşağıdaki adımları hayata geçirmeyi taahhüt eder:
  - (a) Yapılacak her türlü büyük ölçekli sözleşmede, sürecin toplumsal cinsiyet açısından etkileri belirlenmeli ve eşitliğin kanunlara uygun biçimde geliştirilmesi için potansiyel fırsatlar değerlendirilmelidir.
  - (b) Sözleşmelerin, şartnamelerde öngörülen toplumsal cinsiyet amaçlarını dikkate alması sağlanmalıdır.
  - (c) İlgili sözleşmedeki diğer hüküm ve koşulların, söz konusu amaçları yansıtmaması ve dikkate alınması sağlanmalıdır.
  - (d) Avrupa Birliği kamu ihale mevzuatının verdiği yetkiler kullanılarak¹¹ sosyal meselelere dair performans göstergeleri konulmalıdır.

11 Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 2004/18/AT sayılı Direktifi yürürlükten kaldıran 26.02.2014 tarihli kamu alımlarına ilişkin 2014/24/AB sayılı Direktifi.

- (e) Toplumsal cinsiyete duyarlı kamu ihaleleri (GRPP) ve yürüttükleri çalışmaların toplumsal cinsiyet eşitliği boyutu hakkında eğitim verilmesi yoluyla kamu ihaleleri ile bağlantılı görevlerden ve ihalelerin sözleşmeye bağlanmasından sorumlu personel veya danışmanların, ilgili tüm bilgileri almalarını sağlamak.
- (f) Ana sözleşmelerdeki hükümlerin, taşeronların da toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirme konusunda yükümlülüklerinin olduğu hususunu içermesini sağlamak.

Hizmet Sunma Rolü

Madde 13- Eğitim ve Yaşam Boyu Öğrenme

- (1) İmzacı taraf, tüm bireylerin eğitim alma ve mesleki ve sürekli eğitime erişim hakkını kabul eder. İmzacı taraf eğitimin, yaşamın her aşamasında gerçek fırsat eşitliği yaratma, temel yaşam ve istihdam becerileri kazandırma ve profesyonel ve mesleki gelişim için yeni imkânlar sağlama açısından son derece önemli olduğunu kabul eder.
- (2) İmzacı taraflar, görev ve sorumlulukları dâhilinde, kadınların ve erkekler ile erkek ve kız çocuklarının eğitimin yanı sıra mesleki ve sürekli eğitime eşit erişimlerini temin etmeyi ve geliştirmeyi taahhüt eder.
- (3) İmzacı taraf, gerçekleştirilen her tür eğitim faaliyetinde, kadınların ve erkeklerin rollerine dair kalıp yargıların ortadan kaldırılması gerektiğini kabul eder. Bu amaç doğrultusunda, uygun olduğu durumda ve yetki ve sorumlulukları dâhilinde, aşağıdaki tedbirleri almayı veya alınmasını teşvik etmeyi taahhüt eder:
  - Eğitim materyallerinin, okul programlarının, diğer eğitimsel programların ve öğretim yöntemlerinin gözden geçirilerek kalıplaşmış tutumlar ve uygulamalarla mücadele edilmesi,
  - Geleneksel olmayan kariyer seçeneklerinin teşvik edilmesi amacıyla özel çalışmalar gerçekleştirilmesi,
  - Sivil eğitim ve vatandaşlık eğitimi derslerine, kadınların ve erkeklerin demokratik süreçlere eşit katılımının önemi vurgulayan konuların özellikle dâhil edilmesi.

(4) İmzacı taraflar, okullar ve diğer eğitim kurumlarında görev yapan kişilerin, çocuklar ve gençler için önemli erken rol modeller olduğunu kabul eder. Dolayısıyla, okul idaresi ve yönetişiminin her kademesinde kadınların ve erkeklerin dengeli temsilini geliştirmeyi taahhüt eder.

Madde 14- Sağlık

(1) İmzacı taraf, tüm bireylerin yüksek standartlarda fiziksel ve ruhsal sağlığa sahip olma hakkını tanır ve her çeşit nitelikli sağlık hizmetine, tıbbi tedaviye ve önleyici sağlık hizmetlerine erişimin, kadınlar ve erkekler için bu hakkın kullanılması noktasında temel teşkil ettiğini kabul eder.

(2) İmzacı taraf, kadınların ve erkeklerin yüksek sağlık standartlarından yararlanmaları için eşit fırsatlar sağlamaya çalışırken tıbbi hizmetlerin ve sağlık hizmetlerinin kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarını dikkate alması gerektiğini kabul eder. Ayrıca, söz konusu farklılıkların sadece biyolojik farklılıklardan kaynaklanmadığını, aynı zamanda yaşam ve çalışma koşullarındaki eşitsizliklerden ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından ve varsayımlarından kaynaklandığını kabul eder.

(3) İmzacı taraf, yetki ve sorumlulukları dâhilinde, vatandaşlarının en üst düzey sağlık koşullarına sahip olmalarını temin etmek ve geliştirmek için makul tüm çalışmaları gerçekleştirmeyi taahhüt eder. Bu amaçla, imzacı taraf, uygun hallerde, aşağıdaki tedbirleri hayata geçirmeyi ve teşvik etmeyi taahhüt eder:

- Sağlık hizmetleri ve tıbbi hizmetlerin planlanması, bu hizmetlere kaynak sağlanması ve hizmetlerin sunumunda toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın benimsenmesi,
- Sağlıklı beslenme ve egzersizin önemini anlatan programlar dâhil olmak üzere sağlığın iyileştirilmesi odaklı çalışmaların, kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaç ve tutumlarını dikkate almasının sağlanması,

Sağlığın iyileştirilmesi alanında çalışanlar dâhil olmak

üzere, sağlık çalışanlarının, toplumsal cinsiyetin sağlık ve sağlık hizmetlerini nasıl etkilediğini anlamalarının sağlanması ve kadınların ve erkeklerin bu hizmetlere dair farklı deneyimlerinin dikkate alınması,

- Kadınların ve erkeklerin kanıta dayalı ve bilimsel sağlık bilgisine ulaşabilmelerinin sağlanması,

Madde 15- Sosyal Bakım ve Hizmetler

(1) İmzacı taraf, her bireyin, gerekli sosyal hizmetlere erişim ve ihtiyaç halinde sosyal yardımlardan yararlanma hakkı olduğunu kabul eder.

(2) İmzacı taraf, sosyal ve ekonomik koşullarındaki farklılıklar, diğer etmenler ve kesişimsel ayrımcılık ve eşitsizlik biçimleri kaynaklı deneyimler nedeniyle kadınların ve erkeklerin ihtiyaçlarının farklı olabileceğini kabul eder. Bu bağlamda; kadınların ve erkeklerin sosyal bakım ve sosyal hizmetlere eşit erişimlerini sağlamak amacıyla imzacı taraf, aşağıdaki amaçlara yönelik tedbirler alacaktır:

- Sosyal bakım ve sosyal hizmetlerin planlanması (veri toplama dâhil), kaynak tahsisi ve hizmetlerin sunumunda toplumsal cinsiyete duyarlı ve çoklu ihtiyaçları gözeten bir yaklaşımın benimsenmesi,
- Sosyal bakım ve sosyal hizmetlerin sağlanması çalışmalarını yürüten kişilerin, kadınların ve erkeklerin bu hizmete dair farklı algı ve deneyimlerini göz önünde bulundurarak toplumsal cinsiyetin bu hizmetleri nasıl etkileyebileceğini anlamalarının sağlanması,

Madde 16- Çocuk Bakımı

- (1) İmzacı taraf; mali durumları ne olursa olsun tüm ebeveynler ve bakım sağlayanlar için erişilebilir, nitelikli ve düşük maliyetli çocuk bakım hizmetlerinin kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi açısından önemini ve çocuk bakım hizmetlerinin, kadınların ve erkeklerin iş hayatı, sosyal hayat ve özel hayat arasında denge kurmalarına yardımcı olduğunu kabul eder. Ayrıca çocuk bakım hizmetlerinin, ekonomik ve sosyal yaşama ve yerel nüfusun ve toplumun yapısına yönelik katkılarını tümüyle tanır.
- (2) İmzacı taraf, doğrudan veya diğer hizmet sunucular vasıtasıyla çocuk bakımı hizmetinin sunulmasını ve teşvik edilmesini, önceliklerinden biri olarak kabul eder. İmzacı taraf, ayrıca, diğer kurum ve kuruluşların da çocuk bakım hizmetleri sağlamalarını, yereldeki işverenlerin çocuk bakım hizmeti sunmalarını veya bu hizmetleri desteklemelerini teşvik etmeyi kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, çocuk yetiştirme için kadınlar ve erkekler arasında ve genel olarak toplumda sorumluluk paylaşımını gerektirdiğini kabul ederek çocuk bakımını esas olarak kadınların görevi olarak nitelendiren toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla mücadele etmeyi taahhüt eder.

Madde 17- Bakmakla Yükümlü Olunan Diğer Bireyler için Bakım Hizmetleri

- (1) İmzacı taraf kadınların ve erkeklerin, çocukların yanı sıra bakmakla yükümlü oldukları diğer bireylere karşı sorumluluk taşıdıklarını ve bu sorumluluğun, kadınların, ekonomik ve sosyal yaşamdaki rollerini tam anlamıyla yerine getirmelerini etkileyebileceğini kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, ayrıca, söz konusu bakım sorumluluklarının, orantısız biçimde kadınlara verildiğini ve dolayısıyla kadın-erkek eşitliği önünde bir engel teşkil ettiğini kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, aşağıdaki tedbirlere başvurmak suretiyle söz konusu eşitsizliklerle mücadele etmeyi taahhüt eder:
  - İmzacı taraf, doğrudan veya diğer hizmet sunucular vasıtasıyla bakmakla yükümlü olunan diğer bireyler için bakım hizmetleri sunulmasını ve bunun teşvik edilmesini önceliklerinden biri olarak kabul eder,
  - Bakım sorumlulukları nedeniyle toplumsal yaşama katılmayan bireylere destek ve fırsatlar sağlanması,
  - Bakmakla yükümlü olunan kişilerin öncelikle kadınların sorumluluğu olduğuna dair kalıp yargılara karşı kampanyalar yürütülmesi.

Madde 18- Sosyal İçerme

- (1) İmzacı taraf, her bireyin yoksulluktan ve sosyal dışlanmadan korunma hakkına sahip olduğunu kabul eder. İmzacı taraf, kadınların, genel olarak, kaynaklara, mallara, hizmetlere ve fırsatlara erişimlerinin erkeklere göre daha az olması nedeniyle sosyal dışlanma mağduru olma ihtimallerinin daha yüksek olduğunun farkındadır.
- (2) Dolayısıyla imzacı taraf, sunduğu hizmetler ve yürüttüğü çalışmaların bir parçasını oluşturan koordineli yaklaşım doğrultusunda, sosyal ortaklarla birlikte çalışarak aşağıdaki hedeflere yönelik tedbirler almayı taahhüt eder:

Hem kırsal alanlarda hem kentlerde, sosyal dışlanma veya yoksulluk koşullarında yaşayan veya sosyal dışlanma veya yoksulluk riski altında olan tüm bireylerin istihdam, barınma/konut, eğitim- öğretim, kültürel faaliyetler, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT) ve sosyal yardım ve tıbbi yardıma erişimlerini sağlamak,

- Bilhassa kesişimsel özellikleri dikkate almak suretiyle sosyal dışlanma mağduru olan kadınların ihtiyaçlarının ve durumlarının özel olduğunu dikkate almak,
- Göçmen kadınların ve erkeklerin özel ihtiyaçlarını dikkate almak suretiyle, toplumsal yaşama uyumlarını sağlamak.

Madde 19- Barınma/Konut

- (1) İmzacı taraf, konut edinme hakkını tanıyarak nitelikli barınma hizmetlerine erişimin temel insani ihtiyaçlardan biri olduğunu ve bireylerin ve ailelerin iyilik hâli için hayati önem taşıdığını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, barınma hizmetleri alanında kadınların ve erkeklerin özel ve farklı ihtiyaçları olduğunu ve aşağıdakiler de dâhil, bu farklılıkların dikkate alınması gerektiğini kabul eder:
  - (a) Kadınlar, ortalama olarak, erkeklere kıyasla daha az gelir elde etmekte ve kaynaklara daha sınırlı erişebilmektedir. Dolayısıyla düşük maliyetli barınma hizmetleri kadınlar için önem taşımaktadır.
  - (b) Birçok tek ebeveynli ailede hanenin reisi kadındır ve bu nedenle sosyal konut hizmetlerine erişimde kadınların özel ihtiyaçları mevcuttur.
  - (c) Kırılgan erkeklerin, evsiz bireyler içindeki oranı genellikle yüksektir.
- (3) İmzacı taraf, yukarıdaki hususlar ışığında, aşağıda belirtilen çalışmaları gerçekleştirmeyi taahhüt eder:
  - (a) Tüm bireylerin yeterli büyüklük ve standartlarda (enerji verimliliği dâhil) olan bir çevrede ve temel hizmetlere erişebilir bir konumda olan konutlara erişiminin sağlanması ve erişiminin geliştirilmesi,
  - (b) Evsizlik sorununun önüne geçmek üzere adımlar atılması ve bilhassa evsiz bireylere ihtiyaç ve kırılganlıkların baz alınması ile ayrımcılık yapılmamasını öngören ilkelere gözeterek yardım sağlanması,
  - (c) Yetkileri dâhilinde konut fiyatlarının, yeterli kaynaklara

sahip olmayan bireyler için erişilebilir hâle getirilmesine destek olunması,

- (4) İmzacı taraf, ayrıca, kadınların ve erkeklerin eşit haklar çerçevesinde kiracı, ev sahibi veya diğer yollarla mülk sahibi olabilmelerini temin etmeyi ve bu amaçla yetkilerini ve nüfuzunu kullanmak suretiyle kadınların konut kredisi alabilmelerinin yanı sıra konut edinme hizmetlerine ve diğer mali yardım ve kredi imkânlarına eşit erişimlerini sağlamayı taahhüt eder.

Madde 20- Kültür, Spor ve Rekreasyon

- (1) İmzacı taraf, tüm bireylerin kültürel yaşama katılma ve sanatsal faaliyetlerde bulunma hakkını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, ayrıca, sporun toplumun yaşamına ve 14. maddede belirtilen “sağlığa erişim hakkı”na katkılarını kabul eder. İmzacı taraf, farklı gruplardan kadınların ve erkeklerin kültürel, rekreasyonel ve sportif faaliyetlere ve olanaklara eşit erişim hakkına sahip olduklarını kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, kadınların ve erkeklerin kültür, spor ve rekreasyon konularında deneyimlerinin ve ilgi alanlarının farklı olduğunu ve söz konusu farklılıkların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ve tutumlarının bir sonucu olabileceğini kabul ederek aşağıdakileri de içerek şekilde özel tedbirler almayı taahhüt eder:
- Kadınların ve erkeklerin, erkek ve kız çocuklarının sportif, rekreasyonel ve kültürel olanaklara ve faaliyetlere eşit erişimlerinin sağlanması ve bu alandaki hizmetlerin eşitlik esasıyla sunulması,
  - Kadınların ve erkeklerin, erkek ve kız çocuklarının, geleneksel olarak sadece “erkek” veya “kadın” faaliyeti olarak nitelendirilenler de dâhil olmak üzere sportif ve kültürel faaliyetlere eşit katılımının teşvik edilmesi,
  - Sanatçıların ve kültürel ve sportif derneklerin ve yapıların, kadınlar ve erkeklere dair kalıp yargıları yıkan sportif ve kültürel faaliyetler yürütmeye teşvik edilmesi,
  - Halk kütüphanelerinin, arşivlerindeki kitaplar ve diğer tanıtım materyallerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla mücadele eden eserler bulundurmaya teşvik edilmesi.

Madde 21- Emniyet ve Güvenlik

- (1) İmzacı taraf, her kadın ve erkeğin kişisel güvenlik ve hareket serbestliği haklarına sahip olduğunu ve kadın- ların veya erkeklerin kamusal ve özel alanda güvende veya emniyette olmamaları/bu şekilde hissetmemeleri halinde bu hakların özgürce ya da eşit kullanılamayacağını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, ayrıca, kadınların ve erkeklerin, kısmen farklı sorumluluklar veya yaşam tarzları nedeniyle, güvenlik ve emniyet alanlarında farklı sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunların çözülmesi gerektiğini kabul eder.
- (3) Bu bağlamda imzacı taraf, aşağıdaki hususların gerçekleştirilmesini taahhüt eder:
- (a) Kadınların ve erkeklerin güvenliğini ve emniyetini etkileyen suç oranlarının ve örüntülerinin toplumsal cinsiyet bakış açısıyla analiz edilmesi (bireylere karşı ciddi suçlar dâhil) ve suç mağduru olma korkusunun ve güvende hissedilmemesine neden olan diğer etmenlerin düzeylerinin ve niteliğinin ölçülmesi,
- (b) Yereldeki ortamın durumu ve tasarımına dair (örneğin, toplu taşımada aktarmalar, park yerleri, sokak aydınlatmaları) belli iyileştirmeler de dâhil olmak üzere stratejiler, politikalar ve eylemler geliştirilmesi ve uygulanması veya konuya özel uyarlanmış kolluk hizmetleri ve ilgili hizmetler aracılığıyla; kadınların ve erkeklerin günlük yaşamda güvenliklerini ve emniyetlerini geliştirecek ve güvensizlik ve emniyetsizliğe dair algılarını değiştirecek çözümler geliştirilmesi.

Madde 22- Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

- (a) İmzacı taraf, kadınları ve kız çocuklarını oransal olarak daha çok etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin bir temel insan hakkı ihlali olduğunu ve insanların onuruna ve fiziksel ve ruhsal bütünlüklerine bir saldırı niteliği taşıdığını kabul eder.
- (b) İmzacı taraf, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, uzun bir geçmişe sahip toplumsal yapılara dayanan asimetrik güç ilişkilerinden kaynaklandığını, fail açısından bir cinsiyetin diğerine üstünlüğü fikrinin tezahürü olduğunu kabul eder.
- (c) İmzacı taraf, görev ve sorumlulukları dâhilinde, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı politika ve eylemler geliştirmek ve var olanları güçlendirmek amacıyla aşağıdaki tedbirleri almayı taahhüt eder:
- Mağdurlar için özel destek yapılarının oluşturulması,
  - En yaygın kullanılan tüm yerel dillerde o bölgede sunulan hizmetlere dair kamuoyunun bilgilendirmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi,
  - Mağdurların belirlenmesi ve desteklenmesi amacıyla meslek personelinin gerekli eğitimleri almalarının sağlanması,
  - Kolluk kuvvetleri, sağlık ve barınma otoriteleri gibi ilgili hizmetler arasında etkili koordinasyonun sağlanması,
  - Potansiyel ve gerçek mağdurlara ve/veya failere yönelik farkındalık kampanyaları ve eğitim programları düzenlenmesi.

Madde 23- İnsan Kaçakçılığı

- (1) İmzacı taraf, kız çocuklarını ve kadınları oransal olarak daha çok etkileyen insan kaçakçılığı suçunun temel insan hakkı ihlali olduğunu ve insanların onuruna ve fiziksel ve ruhsal bütünlüklerine bir saldırı niteliği taşıdığını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, insan kaçakçılığını önlemek için politika ve eylemler geliştirmeyi ve var olanları güçlendirmek amacıyla aşağıdaki tedbirleri almayı taahhüt eder:
- Bilgilendirme ve farkındalık kampanyaları yürütülmesi,
  - Mağdurların belirlenmesi ve desteklenmesi amacıyla meslek personelinin gerekli eğitimleri almalarının sağlanması,
  - Talebi azaltacak tedbirler alınması,
  - Tıbbi tedaviye, uygun ve güvenli konutlara ve tercüme hizmetlerine erişimi de içerecek şekilde mağdurlara destek olmak üzere uygun tedbirler alınması.

Planlama ve Sürdürülebilir Kalkınma

Madde 24- Sürdürülebilir Kalkınma

- (1) İmzacı taraf, hizmet sunduğu bölgenin geleceğine yönelik planlama ve strateji geliştirme çalışmalarında, ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel boyutlar arasında denge sağlanması ve özellikle kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve geliştirilmesi olmak üzere sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin tam olarak benimsenmesi gerektiğini kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, bu bağlamda, hizmet bölgesindeki tüm planlama veya strateji geliştirme çalışmalarında kadın-erkek eşitliği ilkesini temel bir unsur olarak dikkate almayı taahhüt eder.

Madde 25- Kentsel ve Yerel Planlama

(1) İmzacı taraf, alan, ulaşım, ekonomik kalkınma ve arazi kullanım politika ve planlarının yerel yaşamda kadınerkek eşitliği hakkının tam olarak gerçekleştirilmesine olanak sağlayacak koşulların oluşturulması açısından önemini kabul eder.

(2) İmzacı taraf, bu gibi politika ve planlar oluşturulması, onaylanması ve uygulanması konularında aşağıdaki hususları dikkate almayı taahhüt eder:

- Yerel yaşamın her alanında eşitliğin etkili biçimde hayata geçirilmesi gerekliliğinin dikkate alınması,
- Kadınlar ve erkeklerin, imzacı tarafın yürüttüğü toplumsal cinsiyet değerlendirme çalışmaları dâhil, ilgili ve güncel yerel veriler ışığında belirlenen ihtiyaçlarının istihdam, hizmetlere ve kültürel yaşama erişim, eğitim ve ailevi sorumluluklar gibi alanlarda dikkate alınması,

Farklı kadın ve erkek gruplarının özel ihtiyaçlarını dikkate alan yüksek nitelikli tasarım çözümleri geliştirilmesi.

Madde 26- Hareketlilik ve Ulaşım

(1) İmzacı taraf, hareketliliğin, toplu taşıma araçlarına erişimin ve toplu taşıma araçlarındaki emniyet ve güvenliğin, kadınların ve erkeklerin işe, eğitime, kültür hizmetleri ve temel hizmetlere erişim de dâhil olmak üzere haklarının, görevlerinin ve faaliyetlerinin birçoğunu kullanmalarına olanak sağlayan temel ön koşullar olduğunu kabul eder. Ayrıca, bir belediyenin veya bölgenin sürdürülebilirlik ve başarısının, büyük ölçüde etkili, sürdürülebilir ve yüksek nitelikli ulaşım altyapısı ve toplu taşıma hizmetleri oluşturulmasına bağlı olduğunu kabul eder.

(2) İmzacı taraf, ayrıca, gelir, bakım sorumlulukları ve çalışma saatleri gibi faktörler nedeniyle kadınların ve erkeklerin ihtiyaçlarının ve hareketlilik ve ulaşım konularında hizmet kullanım örüntülerinin genellikle farklı olduğunu ve bu nedenle kadınların erkeklere oranla, çok amaçlı ve çok destinasyonlu yolculuklar yaptığını ve dolayısıyla toplu taşıma kullanıcılarının çoğunluğunu oluşturduğunu kabul eder.

(3) Bu bağlamda imzacı taraf, aşağıdaki hususların gerçekleştirilmesini taahhüt eder:

- (a) Kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan kadınların ve erkeklerin, birbirinden farklı mobilite ihtiyaçlarını ve toplu ulaşım kullanım örüntülerini dikkate almak,
- (b) Vatandaşlara sunulan toplu taşıma hizmetlerinin kadın ve erkeklerin özel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamaya katkıda bulunmasını ve yerel yaşamda kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına destek olmasını temin etmek,

(4) İmzacı taraf, hizmet bölgesindeki toplu taşıma hizmetlerinin, bir yandan sürdürülebilir kalkınma süreçlerine katkıda bulunan

diğer yandan çoklu taşımacılık modları da dâhil, geliştirilerek kadınların ve erkeklerin ortak ve özel ihtiyaçlarını karşılmasını ve de güvenilir, düşük mali- yetlimaliyetli, güvenli ve erişilebilir, ve aynı zamanda sürdürüle- bilir kalkınma süreçlerine katkıda bulunan, bir bir yapıya dönüştürülmesini taahhüt eder.

Madde 27- Ekonomik Kalkınma

- (1) İmzacı taraf, dengeli ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın başarılı bir belediye veya bölge yönetimi için hayati önem taşıdığını ve bu konuda yürütülecek çalışmaların ve hizmetlerin kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacağını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, kadın istihdamı oranını ve niteliğini artırma ihtiyacını ve uzun süreli işsizlik ve ücretsiz çalışma kaynaklı yoksulluk riskinin özellikle kadınlarda yüksek olduğunu kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, görev ve sorumlulukları dâhilinde, ekonomik kalkınma alanında yürüttüğü faaliyetler ve hizmetlere ilişkin olarak, farklı gruptan kadınların ve erkeklerin ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını her yönüyle dikkate almayı, eşitliği geliştirecek fırsatlar yaratmayı ve bu amaçla gerekli tedbirleri almayı taahhüt eder. Bu çalışmalar aşağıdaki hususları kapsayabilir:
  - Kadın girişimcilerin desteklenmesi,
  - İşletmelere sunulan mali destek ve diğer yardımların toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirici nitelikte olması,
  - Kadın kursiyerlerin, geleneksel olarak erkek işi olarak görülen alanlarda beceri geliştirmeye ve nitelik kazanmaya teşvik edilmesi; aynı şekilde erkek kursiyerlerin de geleneksel olarak kadın işi olarak görülen alanlarda beceri geliştirmeye ve nitelik kazanmaya teşvik edilmesi,

- İşverenlerin, geleneksel olarak erkeklere uygun olduğu düşünülen beceriler, nitelikler ve pozisyonlar göz önünde bulundurulduğunda toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yıkarak kadın çırakları ve kursiyerleri işe almaya teşvik edilmesi; aynı şekilde işverenlerin, erkek kursiyerleri de benzer pozisyonlar için işe almaya teşvik edilmesi.

Madde 28- Çevre

- (1) İmzacı taraf, görev bölgesindeki çevrenin iyileştirilmesi ve en iyi şekilde korunması için sorumluluğunun ayırında olarak atık, gürültü, hava kalitesi, biyoçeşitlilik ve iklim değişikliği gibi alanlarda gerekli çalışmaları yürütür. İmzacı taraf, çevreyle ilgili bu hizmetlerden ve politikalardan kadınların ve erkeklerin eşit yararlanma hakkına sahip olduklarını kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, birçok yerde kadınların ve erkeklerin yaşam tarzlarının farklı olduğunu ve kadınların ve erkeklerin yerel hizmetleri ve kamusal veya açık alanları kullanmada eğilimlerinin farklı olabileceğini ya da farklı çevresel sorunlarla karşılaşabileceklerini kabul eder.
- (3) İmzacı taraf, bu doğrultuda, çevre politikalarını ve hizmetlerini iyileştirmeyi, kadınların ve erkeklerin özel ihtiyaçlarını ve yaşam tarzlarını ayrı ayrı dikkate almayı ve kuşaklar arası dayanışma ilkesine uygun hareket etmeyi taahhüt eder.

Düzenleme Rolü

Madde 29- Düzenleme Organı olarak Yerel Yönetim

- (1) İmzacı taraf, hizmet bölgesindeki ilgili faaliyetlerin düzenleme organı olarak görevlerinin ifası sırasında, etkili düzenlemenin ve tüketicilerin korunmasına yönelik tedbirlerin, vatandaşın güvenliğinin ve esenliğinin temininde taşıdığı önemin farkında olarak ilgili düzenleme faaliyetlerinden kadınların ve erkeklerin farklı şekillerde etkilenebileceğini kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, düzenleme görevlerinin ifası esnasında, kadınların ve erkeklerin özel ihtiyaçlarını, ilgi alanlarını ve koşullarını dikkate almayı taahhüt eder.

Eşleştirme ve Uluslararası İş Birliği

Madde 30- Adem-i merkezîyetçi İş Birliklerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- (1) İmzacı taraf, yerel ve bölgesel yönetimlerin yürüttüğü eşleştirme ve adem-i merkezîyetçi iş birliği faaliyetlerinin ve Avrupa ve diğer uluslararası yerel ve bölgesel iş birliği çalışmalarının, vatandaşları birbirlerine yaklaştırma ve ulusal sınırlar ötesinde karşılıklı öğrenme ve anlayış imkânı yaratma açısından öneminin farkındadır.
- (2) İmzacı taraf, eşleştirme ve adem-i merkezîyetçi iş birliği alanlarındaki faaliyetlerinde aşağıdaki hususları gerçekleştirmeyi taahhüt eder:
- Farklı sosyal çevrelerden kadınların ve erkeklerin eşitlik temelinde bu faaliyetlere katılımını sağlamak,
  - Eşleştirme bağlantılarını ve Avrupa ve uluslararası iş birliği ortaklıklarını, kadın-erkek eşitliği konularında deneyim paylaşımı ve karşılıklı öğrenme platformu olarak kullanmak,
- Toplumsal cinsiyet boyutunu adem-i merkezîyetçi iş birliği çalışmalarına yansıtmak.

YENİ MADDELER GİRİŞ

Ön Söz

Şart'ın ilk yayımlandığı tarihten bu yana geçen on beş yıl içinde etkileşim, yönetim, egzersiz yapma, çalışma ve oyun oynama biçimlerimizde köklü değişiklikler oldu. Gezegenimizin kırılganlığının ve çeşitli düzeylerdeki yönetimler, kurumlar ve sivil toplum tarafından ele alınması gereken ve sayıları giderek artan birçok zorluğun giderek daha fazla farkına varıyoruz. Bu zorlukları, toplumsal cinsiyet boyutları ve toplumsal cinsiyet üzerindeki etkilerini dikkate alınmadan sürdürülebilir bir şekilde aşmak mümkün gözükmemektedir.

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı, uzun yıllara dayanan deneyimin, uzmanlığın ve istişarelerin bir ürünüdür. CEMR ve üye birlikler, uzun süre kullanılması niyetiyle oluşturdukları belgeye ekledikleri yeni maddeler aracılığıyla, Avrupa'daki belediyeler ve bölgelerde, Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı kullanarak vatandaşları için daha fazla eşitlik sağlamaya yönelik kapsamlı rehberlik sunmayı amaçlamaktadır.

Son dönemlerde yaşanan COVID-19 salgını ve Ukrayna savaşı gibi krizler, sağlıklı ve toplumsal cinsiyete duyarlı sivil hazırlık ve kriz yönetimi ihtiyacının önemini arttırmıştır. BİT(Bilgi iletişim Teknolojileri) ve dijitalleşmede alanında kaydedilen ilerlemelerin toplumsal cinsiyetten bağımsız olmadığına giderek artan bir şekilde şahit olduk. Toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek ve toplumda yüzyıllardır devam eden ön yargılara ve eşitsizliklere son vermek istiyorsak, kadınların ve erkeklerin kimliklerinin, ihtiyaçlarının ve önceliklerinin, yeni araçlara ve süreçlere nasıl yansıtılacağına dikkate alınması son derece önemlidir.

Eşitliğe dayalı bir topluma ulaşmak için, yerel ve bölgesel yönetimlerin günlük işlerinin doğası kaynaklı toplumsal cinsiyet boyutunu anlamaları ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerine ve ayrımcı norm ve uygulamalara yalnızca politika ve prosedürlerinde değil, kendi kurumları içinde de "hayır" demek.

Ayrıca, erkek çocuklarının ve erkeklerin bu süreçte hem değişimin araçları hem de toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının lehtarları olarak dahil olmaları çok önemlidir.

Şart'ın hükümleri ve yeni maddeler, toplumlarımızı yapılandıran ve algılarımızı şekillendiren geleneksel toplumsal cinsiyet normlarının sonuçlarına maruz kalan tüm insanları kucaklamayı amaçlamaktadır. Topluluklarımızı oluşturan insanlar, çeşitli ve genişleyen bir kimlik yelpazesini temsil ediyor. Şart, yerel ve bölgesel yönetimlerin, toplumlarımız için önemli ve tüm vatandaşlar için geçerli olan toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik ortak hedef doğrultusunda çalışma isteklerini ifade eden bir bildiridir.

Avrupa Yerel Yaşamda Kadın- Erkek Eşitliği Şartı'nın genişletilmiş maddeleri, Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi ve üye dernekler tarafından CEMR Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzman Grubu ve CEMR Eşitlik Daimi Komitesi üyeleriyle işbirliği içinde hazırlanmıştır. Yeni maddeler 6 Aralık 2022 tarihinde CEMR Politika Komitesi tarafından resmi olarak kabul edilmiş ve kabul edildiği tarih itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Şarta bu tarihten önce imza koyan taraflar, yeni maddelere uymaya ve bunları onaylamaya ve bunların hükümlerini işleyişlerinde Avrupa Eşitlik Şartı uygulamalarına dahil etmeye çağrılmaktadır. 2023 itibarıyla imza koyacak taraflar, hem asıl Şart metnini hem de yürürlük tarihi 2022 olan genişletilmiş maddelerini taahhüt edeceklerdir.

Yerel ve bölgesel yönetimlerin durumları ulusal bağlarına göre değişiklik gösterir ve yetkileri ve sorumlulukları da aynı şekilde geniş kapsamlı ve çeşitlidir. Dolayısıyla, imzacı taraflar, her bir eylem planı için öncelik alanlarını mevcut kapasitelerine ve kaynaklarına göre belirleyebilirler.

Yeni maddeler hakkında

Yeni maddeler, 15 yıl önce var olmayan veya büyük ölçüde evrimleşen ve bugün toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını önemli ölçüde etkileyen temalara ve zorluklara odaklanmaktadır.

Şart'a eklenen yeni maddeler, yerel ve bölgesel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini artırmaya yönelik adımlar atarken dikkate almaları gereken dokuz **makro temayı** kapsamaktadır:

1. Öncelikle, sosyal hakkaniyet, ekonomik büyüme ve çevrenin korunması olmak üzere **sürdürülebilir kalkınmanın** temel bileşenlerinin benimsenmesi oldukça önemlidir.
2. Çevrim içi dünya; öğrenme, bağlantı kurma ve faaliyetlere katılma bakımından yeni olanaklar sunmasına rağmen özellikle taciz ve **siber şiddet** açısından kız çocukları ve kadınlar için birtakım zorluklar barındırmaktadır.
3. **Seçilmiş kadın temsilcilerin**, kamuya mal olmuş kişilerin ve çalışanların şiddet ve tacizle hedef alınması, demokratik yönetim için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

4. **Kesişimsellik**, özellikle çoklu ve kesişimsel ayrımcılık türlerine maruz kalan kız çocukları ve kadınlar söz konusu olduğunda, yerel ve bölgesel yönetimlerin toplumsal cinsiyet bağlamında daha içermeci olmak için başvurabilecekleri bir kavram ve yaklaşımdır.

5. Modern dijital teknolojiler, birçok meslek grubunun daha **esnek çalışma** hayatına geçişine olanak sağlamıştır. Tamamı olmasa da pek çok insan artık büyük ölçüde evden çalışabilmektedir. Bu da toplumsal cinsiyet eşitliği açısından hem fırsatlar hem de riskler barındırmaktadır.

6. Herkes için daha iyi bir gelecek sağlamayı amaçlayan bir toplum oluşturulabilmesi için tüm kız çocuklarının ve kadınların **dijital ortama dâhil edilmesi** önemlidir. Bununla birlikte, BİT ve dijitalleşmedeki gelişmeler toplumsal cinsiyet eşitliği alanına aynı şekilde yansımamıştır. Bu nedenle, kadın-erkek eşitliğine zarar vermeyip aksine katkıda bulunan yeni araçlar ve süreçler geliştirmek ve kullanmak son derece önemlidir.

7. Kız çocukları ve kadınlar ancak **cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakları** açısından desteklendiklerinde özgürce ve eşit şekilde yaşayabilir ve gelişebilirler.

8. **İklim değişikliği**, sosyal, politik ve ekonomik gerilimleri tırmandıran ve kız çocukları ve kadınlar üzerinde orantısız bir etkiye sahip olan bir tehdittir.

9. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kız çocuklarının ve kadınların aktif katılımları, kriz durumlarında göz ardı edilemez ve **başarılı sivil hazırlık ve acil durum müdahalesi** bağlamında etkili bir bileşen olarak değerlendirilmelidir.

Madde 31- Sürdürülebilir Gelecek için Sürdürülebilir Kalkınma

- (1) İmzacı taraf, toplumsal cinsiyet eşitliğinin, yoksulluğun ve açlığın sona erdirilmesinden refahın ve içermeci büyümenin desteklenmesine, barışçıl, adil ve kapsayıcı toplumların inşasına ve gezegenin ve doğal kaynaklarının korunmasının teminat altına alınmasına kadar sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kalkınmanın birbiriyle bağlantılı tüm unsurları için itici bir güç olduğunu kabul eder.
- (2) İmzacı taraflar ayrıca, Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ve 2030 sonrası sürdürülebilirlik gündeminin amaçlarının küresel, uygulamalarının ise yerel olduğunu kabul eder. 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacının tamamı, yerel ve bölgesel yönetimlerin sorumluluklarıyla doğrudan bağlantılıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, bu amaçlara başarılı bir şekilde ulaşılmasını destekleyen ve amaçların tüm katmanları ile iç içe geçmiş bir etkidir. İmzacı taraf, Şart'ta yer verilen taahhütlerin 5. Amaç ile uyumlu olduğunu kabul eder.

Madde 32- Siber Şiddet

- (1) İmzacı taraf, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, her türlü siber şiddeti içerdiğini kabul eder. Siber şiddet eylemleri, farklı taciz, tehdit, mahremiyet ihlali, cinsel istismar ve cinsel sömürünün yanı sıra sosyal gruplara, topluluklara veya bireylere karşı ön yargı kaynaklı suçlar veya nefret suçlarından oluşabilir. İmzacı taraf, bu tür eylemlerin kadınları ve kız çocuklarını oransal olarak daha fazla etkilediğini kabul eder.
- (2) İmzacı taraflar, siber şiddeti önlemek amacıyla, sorumlulukları kapsamında şunları taahhüt eder:
- İşveren rolüyle, üçüncü tarafça uygulanan şiddet ve siber şiddet dâhil olmak üzere iş yerinde her türlü sömürü, taciz ve şiddeti yasaklayan tedbirler almak.
  - Hizmetleri kapsamında, özellikle okullarda yaşanan her türlü taciz ve şiddeti önlemek ve durdurmak için aktif olarak gözlemlemek ve bilgi almak.
  - Çocuklara ve gençlere, siber şiddet ve toplumsal cinsiyet ile bağlantısının yanı sıra siber şiddetin nasıl önlenebileceği ve durdurulabileceği konusunda eğitimler vermek ve ebeveynlerine tavsiyelerde bulunmak.
  - Değişimin temsilcileri ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin destekçileri olarak erkek çocuklarla ve erkeklerle etkileşim kurmak ve kadınlara yönelik nefreti teşvik eden çevrim içi topluluklarda radikalleşmeyi önlemek.

Madde 33- Seçilmiş Kadınlara ve Çalışanlara Yönelik Şiddet

- (1) İmzacı taraf, aday olan, seçilmiş veya diğer kamu görevlerinde bulunan kadınlara yönelik çevrim içi ve fiziksel tehditlerin ve şiddetin genellikle toplumsal cinsiyetle ilgili olduğunu ve kadınların toplumsal ve siyasi katılımını engelleyebileceğini ve dolayısıyla
- (2) İmzacı taraf, bireylerin siyaset yapabilmesi için güven tesis edilmesi gerektiğini kabul eder. Bu amaçla, imzacı taraf, sorumlulukları kapsamında, nefret söylemiyle mücadelede seçilmiş kadınlara ve çalışanlara rehberlik etmeyi ve onlara yardımcı olacak süreçler ve destek yapıları geliştirmeyi taahhüt eder.
- (3) İmzacı taraf, seçilmiş temsilcilerinin ve çalışanlarının görevlerini yerine getirirken maruz kalabilecekleri ve özellikle kadınları etkileyen her türlü üçüncü şahıs şiddetini ve tacizini önlemeyi, azaltmayı ve hafifletmeyi taahhüt eder.

Madde 34- Kesişimsellik ve Çeşitlilik

- (1) İmzacı taraflar, insanların kimliklerinin ve deneyimlerinin sadece zaman içinde birbirine eklenerek oluşmadığını, farklı faktörlerin kesişmesi ile oluştuğunu ve dolayısıyla karmaşık olduğunu kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, çoklu ve kesişimsel ayrımcılığa karşı savunmasız kız çocuklarının ve kadınların seslerinin ve deneyimlerinin, kendilerini etkileyen politika ve programların geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesi aşamalarına yansıtılması gerektiğini kabul eder. Bu amaçla, imzacı taraf aşağıdaki hususlar için tedbirler alabilir:
- AB mevzuatına¹² göre çeşitli politika ve uygulamalarla korunan kız çocuklarının ve kadınların özel ihtiyaçlarının dikkate alınması ve yasal yetkileri kapsamında pozitif eylemler dâhil olmak üzere tüm makul tedbirleri alarak topluma uyum ve katılımlarının teşvik edilmesi,
  - Halk kütüphanelerinin kitap katalogları ve diğer materyallerinin yanı sıra tanıtım faaliyetleri de dâhil olmak üzere, eğitim faaliyetlerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sorgulanmasının teşvik edilmesi ve farklı sosyal çevrelerden rol modellerin çeşitliliğinin artırılması.

12 Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 21. maddesi: Cinsiyet, ırk, ten rengi, etnik ve sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, azınlık mensubu olma, mülkiyet, doğum, engellilik, yaş veya cinsel yönelim”.

Madde 35- İş yerinde esneklik

- (1) İmzacı taraf, uzaktan çalışma dâhil olmak üzere iş yerinde esnekliğin; iş hayatı, sosyal hayat ve özel hayat arasında denge sağlanmasını kolaylaştırmada hem erkeklere hem de kadınlara sunabileceği fırsatları kabul eder. İmzacı taraf aynı zamanda, yeni çalışma biçimlerinin kadınlar için oluşturabileceği riskleri ve dezavantajları - ruh sağlığı sorunları, gelirin veya istihdamın azalması, artan bakım yükü ve genellikle orantısız bir şekilde kadınların omuzuna yüklenen ücretsiz ev işleri gibi- kabul eder.
- (2) İmzacı taraf, hem erkekler hem kadınlar için iş hayatı, sosyal hayat ve özel hayat arasında denge sağlanmasını kolaylaştırmak için faaliyetleri ve hizmetlerinde iş yerinde esnekliği teşvik etmeyi taahhüt eder.
- (3) İmzacı taraf, işveren sıfatıyla, kadınlar tarafından gerçekleştirilen ücretsiz bakım işlerini artıran uzaktan çalışma risklerine karşı ihtiyatlı olmayı taahhüt eder.

Madde 36- Dijitalleşme ve Dijital İçerme

- (1) İmzacı taraf, yeni dijital iletişim araçlarının; vatandaşların, yetkililerin, özel şirketlerin, sivil toplumun ve diğer kuruluşların iletişim kurma, bilgi paylaşma ve bilgi toplama yöntemlerini değiştirdiğini kabul eder. Dijital teknoloji, yerel ve bölgesel yönetim hizmetlerini geliştirme ve iyileştirme bağlamında önemli fırsatlar sunmaktadır.
- (2) İmzacı taraf, dijital öğrenme çözümlerinin eğitimde kız ve erkek çocukları ile kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğin geliştirilmesinde, özellikle de eğitimde geride kalanlara ulaşılmasında oynayabileceği kilit rolü kabul eder. Ayrıca, çevrim içi ve dijital teknolojiye erişim ve bunların kullanımının yanı sıra teknolojinin gelişimi ve yönetişiminde kadınların aleyhine olan durumun kadınları olumsuz etkilenebileceğini kabul eder. Bu nedenle, cinsiyete duyarlı dijital eğitim ve öğrenimi teşvik ederek ve kız çocukları ve kadınlar için STEM (Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) eğitimini ve dijital beceri gelişimini destekleyerek kadınların ve kız çocuklarının dijital öğrenme çözümlerine erişimini desteklemeyi taahhüt eder.

Madde 37- Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

(1) Yerel ve bölgesel yönetimler, vatandaşları arasında cinsel sağlık ve üreme sağlığının geliştirilmesi ve güvence altına alınmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, imzacı taraf, uygun olduğu şekilde ve yetki ve sorumlulukları kapsamında aşağıdaki tedbirleri almayı veya teşvik etmeyi taahhüt eder:

(a) Kız çocukları ve kadınların sağlığı, esenliği ve onuru için daha fazla koruma ve savunuculuğun yanı sıra daha fazla anlayışı desteklemek amacıyla erkek çocuklar, kız çocuklar, erkekler ve kadınlar için kapsamlı cinsellik eğitimi sunan, sosyal normlar ve regl kaynaklı damgalama ve ayrımcılık gibi konuları ele alan programları teşvik etmek ve desteklemek,

(b) Kırılgan gruplara mensup kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçlarının dikkate alınması ve cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarının ayrılmaz bir parçası olarak sağlık hizmetlerine erişimlerinde eşitlik sağlanması.

(2) İmzacı taraf, sağlıkta eşitliğin üreme sağlığı ve cinsel sağlık hakkını da kapsadığını ve ayrıca bu hakkın ihlalinin nedenlerini ve sonuçlarını kabul eder.

(3) İmzacı taraf, kadınların aile planlaması, doğum kontrol, güvenli ve yasal kürtaj hizmetleri ve doğum öncesi ve annelik bakımı hizmetleri dâhil olmak üzere cinsellikleriyle ilgili konularda kontrol sahibi olma ve özgürce karar verme hakkını tanıır ve kabul eder.

Madde 38- İklim Değişikliği ve Sağlıklı Çevre Hakkı

(1) Küresel ısınma, biyoçeşitlilik kaybı ve kirlilik; yaşam, sağlık ve aile hakkı da dâhil olmak üzere temel insan haklarından yararlanma açısından ciddi riskler oluşturmaktadır. İmzacı taraf, temel bir insan hakkı olan sağlıklı bir çevreye sahip olma hakkının, kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarını dikkate alması gerektiğini kabul eder.

(2) İmzacı taraf, insan hakları ilkeleri ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar uyarınca, özellikle kentsel alanlarda, çevre sorunları ve iklim değişikliği sorunlarına yanıt vermede yerel ve bölgesel yönetimlerin kritik rolünü kabul eder. Bu bağlamda imzacı taraf aşağıdakileri taahhüt eder:

- İklim değişikliği tedbirlerinin yerel politikalara entegre edilmesi ve toplumsal cinsiyete duyarlı çözümleri dikkate alan sürdürülebilir kalkınma modellerinin benimsenmesi gerekliliği konusunda farkındalık oluşturmak,
- Politika geliştirmenin tüm aşamalarında ve süreçlerinde kadınların ve erkeklerin dengeli katılımını sağlama nihai amacı doğrultusunda çevre politikaları ve planları tasarlarken ve uygularken kadınların bakış açılarını ve deneyimlerini dikkate almak.

Madde 39- Kriz Yönetimi ve Sivil Hazırlık

- (1) İmzacı taraflar, krizlerin ve nedenlerinin çoklu ve birbiriyle bağlantılı olduğunu ve genellikle kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkilediğini kabul eder.
- (2) İmzacı taraflar, yerel ve bölgesel yönetimlerin, kriz zamanlarında toplumun tercihlerini ve kadın ve erkeklerin ve kız ve erkek çocuklarının ihtiyaçlarını tespit etmede oynayabilecekleri kilit rolü kabul eder.
- (3) İmzacı taraflar, aynı zamanda gelecek krizler ve şoklar karşısında değişime ayak uydurmak için zemin oluştururken, toplumsal cinsiyete duyarlı eylemleri ve iyileştirme stratejilerini şekillendirmek ve uygulamak amacıyla, kriz zamanlarında karar alma süreçlerinde ve sivil hazırlık planlamasında kadınların yeterli temsilini sağlama ihtiyacını anlamaktadır.
- (4) İmzacı taraflar, hem hazırlık çalışmalarının planlamasında hem de kriz yönetiminde şunları taahhüt eder:
  - Toplumsal cinsiyete duyarlı acil durum hazırlığı ve kriz yönetimini sağlamak için kadınların siyasete, kamu kurumlarına ve liderlik pozisyonlarına katılımını güçlendirmek,
  - Krizlerin toplumsal cinsiyet boyutlarının vurgulanmasında ve sosyal koruma ve hizmetlerin sunumunun izlenmesinde ve desteklenmesinde kilit rol oynayan topluluk temelli sivil toplumu desteklemek,
  - Acil durumların, toplumsal cinsiyet ile bağlantılı etkilerine etkin bir şekilde karşı koymak ve kriz yönetimini iyileştirmek için cinsiyet ve yaşa göre ayrıştırılmış veri, istatistik ve cinsiyet açısından farklı etkileri doğrulayan bulguların toplanmasını güçlendirmek.
- (5) İmzacı taraf, silahlı çatışma durumlarında kadınları ve kız çocuklarını toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten, özellikle tecavüz ve diğer cinsel istismar biçimlerinden korumak amacıyla özel tedbirler almayı taahhüt eder.

TEŞEKKÜR

Mevcut Şart, CEMR Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Daimî Komitesi Başkanı (2021-2022) Silvia Baraldi'nin başkanlığında ve aşağıda belirtilen kurum ve kuruluşların katkılarıyla 2022 yılında güncellenmiştir:

- CEMR Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Uzman Grubu Üyeleri
- CEMR Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Daimî Komitesi Üyeleri
- CEMR Sekreterliği: Jaimie Just, Oriane Loquet, Marlène Siméon, Beatrice Tommasi, Pierre Vander Auwera
- Redaktör: Penny Yim-Barbieri
- Grafik Tasarım: Paf! Tasarım
- Tercüme: Eurideas, PoliLingua

2006 tarihli Şart'ın orijinal metni, CEMR'e üye derneklerin ve ortakların desteği ve katkısıyla Sandra Ceciarini ve Jeremy Smith tarafından kaleme alınmıştır:

- Bulgaristan Ulusal Belediyeler Birliği (NAMRB)
- Kıbrıs Belediyeler Birliği (UCM)
- Çekya Kentler ve Topluluklar Birliği (SMO CR)
- Finlandiya Yerel ve Bölgesel Otoriteler Derneği (AFLRA)
- CEMR Fransa Bölgesi (AFCCRE)
- CEMR Almanya Bölgesi (RGRE)
- Yunanistan Belediyeler ve Topluluklar Merkezi Birliği (KED-KE)

- Macaristan Yerel Otoriteler Ulusal Derneği (TÖOSZ)
- CEMR İtalya Bölgesi (RGRE)
- Lüksemburg Kentler ve Belediyeler Birliği (SYVICOL)
- Polonya Şehirler Derneği (ZMP)
- İspanya Belediyeler ve Bölgeler Federasyonu (FEMP)
- Bask Belediyeler Derneği (EUDEL)
- İsveç Yerel Otoriteler ve Bölgeler Derneği (SALAR)
- Viyana Şehri (Avusturya)
- Saint Jean de la Ruelle Şehri (Fransa)
- Frankfurt am Main Şehri (Almanya)
- Cartagena Şehri (İspanya)
- Valencia Şehri (İspanya)
- Zaman ve Mobilite Merkezi, Belfort-Montbéliard Belediyesi (Fransa)
- Yerel ve Bölgesel Otoriteler Avrupa-Akdeniz Daimî Komitesi (COPPEM)

CEMR Hakkında

Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR), Avrupa'daki en geniş kapsamlı yerel ve bölgesel yönetim-ler birliğidir. Üyeleri, 40 Avrupa ülkesinden yerel ve bölgesel yönetimlerin oluşturduğu 60'ı aşkın ulusal birlikten oluşmaktadır. Bu birlikler hep birlikte 100.000 yerel ve bölgesel yönetimi temsil etmektedir.

CEMR'nin; yerel ve bölgesel yönetimler adına Avrupa mevzuatını şekillendirmek ve üye dernekler ile seçilmiş görevlileri ve uzmanları arasında değişim platformu sağlamak üzere iki temel amacı bulunmaktadır.

CEMR, uluslararası alanda, dünyada yerel yönetimleri temsil eden Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı'nın (UCLG) Avrupa ayağını oluşturmaktadır.

www.cemr.eu

Gözlem Ajansı Hakkında

CEMR, Şart'ı uygulama ve toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirme çabalarında Şart'ın imzacı taraflarını desteklemek üzere 2012 yılında Avrupa Eşitlik Şartı Gözlem Ajansı'nı oluşturdu. Bu çevrim içi platform, iyi uygulamaları ve başarılı yerel toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının örneklerini paylaşmakta ve imzacı taraflar arasında karşılıklı bilgi alışverişini kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda, eşitlik eylem planının nasıl geliştirileceğine dair rehberlik sağlamak ve iletişim bilgileri ve imzacı tarafların toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planlarına bağlantılar sağlayan bir veri tabanı ("Atlas") içermektedir.

İzleme Ajansı'nın çalışmaları, CEMR Eşitlik Daimî Komitesi ve CEMR üye derneklerinden ulusal koordinatörlerden/toplumsal cinsiyet odak noktalarından oluşan bir uzman grubu iş birliğiyle CEMR Sekreterliği tarafından koordine edilmektedir.

www.charter-equality.eu

AVRUPA YEREL YAŞAMDA

KADIN - ERKEK EŞİTLİĞİ ŞARTI

İşbu Şart, Avrupa'da hizmet sunan yerel ve bölgesel yönetimlerin yetkilerini kullanmak ve ortaklıklar oluşturmak suretiyle vatandaşları için daha fazla eşitliği hayata geçirmeyi görev edinmeleri amacıyla hazırlanmıştır

Aşağıda imzası bulunan, ... (imzacı tarafın adı)

görevi kapsamında (unvanı).....

..... 'da (da (yerel/bölgesel yönetimin adı)

Bu Şart'ı imzalayarak yukarıda bahsi geçen idarenin, Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şart'ına uyma ve hükümlerini yerine getirme hususunda resmen mutabık olduğumu teyit ederim. Şahsım, idare adına bu konuda gerekli adımların atılması ve çalışmaların yürütülmesinde tam yetkilidir.

İmza .....

Tarih .....

Bu formun imzalı ve doldurulmuş bir nüshasını, adresi aşağıda belirtilen ve işbu Şart'ın düzenleyicisi olan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'ne göndermeyi kabul ediyorum:

Genel Sekreterlik
Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
Square de Meeûs,
B-1000 Brussels
Belçika
charter@ccre-cemr.org

Local & Regional Europe
L'Europe locale & r gionale

BRÜKSEL

1, Square de Mee s
1000 Brussels
tel. : + 32 2 511 74 77
charter@ccre-cemr.org
cemr.eu
charter-equality.eu

twitter.com/ccrecemr
twitter.com/cemr_equality

Avrupa Birliği tarafından
ortak finanse edilmektedir

Bu yayının içeriği yalnızca yazarın görüşlerini temsil eder ve yalnızca yazarın sorumluluğundadır. Avrupa Komisyonu, burada yer alan bilgilerin herhangi bir şekilde kullanılmasından sorumlu tutulamaz.